

ΣΥΝΕΔΡΙΟΝ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ ΙΑΤΡΩΝ

ΣΥΝΕΔΡΙΑΣΙΣ ΤΕΤΑΡΤΗ

Ἀξιότιμε κ. Συντάκτα τοῦ Μὴ Χάνεσαι.

Ἡ συνεδρίασις ἀρχεται τὴν 4 μ. μ.

Πρῶτος κατὰ ταύτην ἔλαβε τὸν λόγον ὁ ξανθοτάτος ἐξ Ὑδρας ἱατρός κ. **Ξανθός**, ἐπὶ μακρὸν καὶ εὐκρινῶς ἅμα καὶ πειστικῶς ὁμιλήσας «περὶ τοῦ Τσανακίου τῆς Ὑδρας ἢ τοῦ Πόνου τῶν Σπετσῶν», νοσήματος ἐπιχωριάζοντος κατὰ τὰς δύο ταύτας νήσους καὶ προσβάλλοντος τὴν τρυφερὰν παιδικὴν ἡλικίαν. Καὶ πρῶτον ἐζήτησε νὰ ὀρίσῃ τὸ νόσημα, ὡς πυρετικὴν χρονίαν νόσον τῶν παιδίων μετὰ φαινομένων ἐξαντλήσεως καὶ ἐξογκώσεως τῶν ὑποχονδρίων σπλάγγνων. Τὴν νόσον ταύτην οἱ παλαιότεροι ἐθεώρουν ὡς καχεξίαν γενικῶς, ἀλλ' αἱ νεώτεραι παρατηρήσεις, ἐν αἷς καὶ αἱ ἰδίαὶ αὐτοῦ, πείθουσι πάντα ὅτι πρέπει νὰ καταταχθῇ εἰς τὰς μορφὰς τῆς ἐλώδους καχεξίας. Καὶ ὁμολογεῖ μὲν ὅτι ὑπάρχει ὁμοιότης τις μεταξὺ ψευδολευχαιμίας καὶ τῆς νόσου ταύτης, ἀλλὰ μέγισται διαφοραὶ καθαρὰ χωρίζουσιν αὐτάς. Δὲν ἐμμένει ἐπὶ τῶν συμπτωμάτων, μόνον δὲ ὡς διαγνωστικὰ φαινόμενα δίδει τὸν ἐκτικὸν πυρετὸν, τὴν ἐξογκώσιν τοῦ σπληνός, τὴν διαταραχὴν τοῦ πεπτικοῦ σωλήνος, τὰ οἰδήματα τῶν ἄκρων. Θεωρεῖ δὲ τὴν σύστασιν τοῦ σπληνός, ὡς προάγγελον τοῦ κακοῦ τέλους. Παρουσιάζεται ἡ νόσος ὑπὸ μορφήν ἐλαφροτέραν καὶ βαρεῖαν. Περὶ τῶν αἰτίων, ἂν καὶ οὐδὲν θετικὸν δύναται νὰ δώσῃ, ἀναφέρει τὰ κοινῶς πιστευόμενα, τὸ ὕδωρ τῆς βροχῆς τὸ ἐν δεξαμεναῖς φυλασσόμενον καὶ πινόμενον, τὸ ἔλειον μίasma, ὅπερ δὲν δεικνύει ὅξειαν μορφήν προσβολῆς τινος. Παρατηρεῖ ὅτι τὸ νόσημα κατὰ πᾶσαν πιθανότητα ἐνδημεῖ ἐν Σπέτσαις καὶ Ὑδρᾷ μόνον, ὅτι πολλὰ παιδιά ἀναχωρήσαντα ἐκ τῶν νήσων τούτων θεραπεύονται καὶ ποικίλας ἄλλας παρατηρήσεις, τέλος δὲ ἀναφέρων ὅτι ἡ θεραπεία, ἢ μᾶλλον πρόσφορον εὔρεν ἦσαν τὰ τονωτικὰ μετὰ τῶν οἰνοπνευματούχων, φρονεῖ ὅτι μόνῃ ἡ νεκροψία, μὴ γενομένη μέχρι τοῦδε, θὰ δυνηθῇ νὰ φωτίσῃ τὴν ἐπιστήμην ἐπὶ τῆς περιέργου ταύτης νόσου.

Ἐπὶ τοῦ ἀντικειμένου τούτου ὁ κ. **Ν. Μακκῆς** ἀναφέρει περίπτωσιν παιδὸς γεννηθέντος ἐν Ἀθήναις ἐκ πατρὸς καταγομένου ἐξ Ὑδρας καὶ μητρὸς ξένης, τὸ ὅποιον ἐπαθεν ἐκ τοῦ πόνου. Ὁ δὲ κ. **Ὁρλάνδος** παρατηρεῖ ὅτι ἐν Σπέτσαις δὲν εἶδε μορφήν ἐλαφροτέραν καὶ βαρυτέραν, ἀλλὰ πάσας κακὰς, καὶ ὅτι ἐκ 37 περιστατικῶν μόνον δύο ἐσώθησαν, θεία συνάρσει θεραπευθέντα διὰ τοῦ σακχαροῦχο ὕδατος καὶ τοῦ οἰνοπνεύματος, ἅτινα ἐπιμόνως ἐλάμβανον μόνον, ἀπαρνούμενα σχεδὸν πᾶσαν τροφήν. Τέλος ὁ κ. **Καραμῆτσας**, λέγει, ὅτι ἐξ ὧσων ἡδυνηθῇ νὰ πληροφορηθῇ, πλὴν τῆς Ὑδρας καὶ τῶν Σπετσῶν ἡ νόσος φαίνεται κοινὴ καὶ ἐν Παξοῖς. Ὡς πρὸς δὲ τὴν φύσιν φρονεῖ ὅτι δὲν εἶναι βεβαίως λευχαιμία, ὅπως τινὲς παρεξήγησαν αὐτὸν εἰπόντα ἄλλοτε ὅτι ὁμοιάζει πρὸς ταύτην, δὲν εἶναι δὲ διότι ἐπὶ τεσσάρων περιστατικῶν, ἐξετάσας τὸ αἷμα, εὔρε τὰ μὲν ἐρυθρὰ τοῦτου αἵματος σφαίρια ὡχρότερα τὴν ὄψιν, τὰ δὲ λευκὰ μολὶς μετὰ κόπου ἀνεῦρε ποῦ καὶ ποῦ.

* *

Μετὰ ταῦτα ἀέρχεται τὸ βῆμα ὁ κ. **Κατζημιχάλης**, ὅστις ἀναπτύσσει «παρατηρήσεις τινὰς ἐπὶ τῆς ἐσχάτης ἐπιδημίας τοῦ τυφοειδοῦς πυρετοῦ». Ἡ τελευταία ἐπιδημία, λέγει, ἦν περίεργος διὰ τὸ ἀπότομον τῆς ἀναπτύξεως, τὸ βραχὺ τῆς διαρκείας καὶ τὸ πλῆθος τῶν προσβληθέντων. Κατ' αὐτὴν παρετηρήθη τὸ ἀραιὸν τοῦ σφυγμοῦ καὶ δυσανάλογον πρὸς τὴν θερμοκρασίαν, ἐξ οὗ ἀπαράδεκτος πᾶσα διάλειψις μὴ βεβαιωθείσα διὰ τοῦ θερμομέτρου. Ἡ δυσαναλογία τῶν ἐγκεφαλικῶν φαινομένων πρὸς τὸ ὕψος τοῦ πυρετοῦ. Ἡ ἐπιδημία δὲ αὕτη, καθ' ἣν πλὴν τῶν περιστατικῶν, καθ' ἧ καὶ κλασικὴ μορφή τοῦ τυφοειδοῦς πυρετοῦ ἐφαίνετο, παρετηρήθησαν καὶ πολλὰ ἄλλα φέροντα ὡς κύριον σύμπτωμα τὸν πυρετὸν, ἢ ἐπιδημία ἐνός καὶ μόνου νοσήματος, ἀναπτυχθέντος ἐκ τῆς εἰσόδου ἐν τῷ ὀργανισμῷ τοῦ ἰοῦ τοῦ παράγοντος τὸν τυφοειδῆ πυρετὸν α) διότι ἀδύνατος ἡ ἐξήγησις τῆς ταυτοχρόνου καὶ ἀποτόμου ἐμφανίσεως ἐν τῷ αὐτῷ χρόνῳ τοσούτων τυφοειδῶν καὶ ὑφείμων πυρετῶν, καὶ ἐν χρόνῳ μάλιστα, καθ' ὃν οἱ τελευταῖοι οὗτοι σπάνιοι ἄλλοτε. β) διότι, ὡςakis παρετηρήθη ἀκριβῶς, ἡ θερμομετρικὴ κλίμαξ ἦν ἡ χαρακτηριστικὴ εἰς τὰ ἐν μόνον σύμπτωμα τυφοειδοῦς πυρετοῦ φέροντα περιστατικὰ γ) διότι, πολλάκις εἰς δυσδιαγνώστους περιστάσεις ἐπὶ πλῆθος συμπτώματα μόνον κατὰ τὸν τυφοειδῆ πυρετὸν δυνάμενα νὰ παρουσιασθῶσιν, ἐντερορραγία, δηλαδὴ διάτρησις τῶν ἐντέρων κτλ. δ) ἡ παρουσιασθεῖσα μετάβασις ἀπὸ τῶν κοινοτάτων μορφῶν εἰς τὰς βαρυτάτας. ε) διότι εἰς πᾶσαν ἐπιδημίαν λοιμώδη ἔχονεν πάντοτε τελείας καὶ ἀτελεῖς μορφὰς τῆς νόσου. ς) ὅτι οἱ ὑφείμοι πυρετοὶ συνοδεύονται ὑπὸ διαλειπόντων καὶ προσβάλλουσι κατὰ προτίμησιν τοὺς ἀπόρους καὶ κακῶς ζῶντας, ἀμφότερα οὐδόλως παρατηρηθέντα. Τέλος ἀρνεῖται τὴν ὑπαρξίν ἰδιαίτερου νοσήματος, τοῦ ἡμεδαποῦ τύπου, διότι ἐν Ἀθήναις μόνον τυφοειδεῖς πυρετοὺς ἢ ὑφείμους ἐλώδους φύσεως γνωρίζομεν μετὰ τυφοειδῶν ἐνίοτε συμπτωμάτων· ἀλλ' ἄλλου νοσήματος τὴν ὑπαρξίν οὐδεὶς μέχρι τοῦδε ἀπέδειξεν· ἡ δὲ τελευταία ἐπιδημία καθαρῶς ἀπέδειξεν ὅτι οἱ ὑποστηρίζοντες τὸν ἡμέτερον τύπον ἐκ τῆς ἡπιωτέρας μορφῆς τοῦ τυφοειδοῦς πυρετοῦ ἢ τοῦ μετὰ τυφοειδῶν φαινομένων ὑφείμου ἥπατήθησαν. — Περὶ τῶν αἰτίων τῆς ἐπιδημίας δὲν δύναται ὀριστικῶς νὰ ἀποφανθῇ· βεβαίως ὅμως ἐν τῶν δύο ὁ ἅηρ ἢ τὸ ὕδωρ ἦσαν. Περὶ δὲ τῆς θεραπείας εὔρεν ἀρίστην τὴν διὰ τῶν ψυχρῶν μετὰ τῆς κινήσεως.

* *

Μετὰ τοῦτον ὁ κ. **Βάφας** ἀναγινώσκει τὰ συμπεράσματα, εἰς ἃ ἐφθασε μετὰ μακρὰν μελέτην «ἐπὶ τοῦ τυφοειδοῦς πυρετοῦ ἐν Ἀθήναις καὶ τῆς τελευταίας ἐπιδημίας τοῦ θέρους τοῦ 1881». Ἐν ταύτῃ πολεμεῖ τὰς πλειότερας τῶν τέως ἐπικρατουσῶν περὶ τυφοειδοῦς πυρετοῦ γνωμῶν, ἀποδεικνύει δι' ἀπογραφικῶν πληροφοριῶν ὅτι ἀπὸ παλαιοῦ ὁ τυφοειδῆς πυρετὸς ἦν νόσος γνωστὴ ἐν Ἀθήναις· ὅτι ἡ τελευταία ἐπιδημία ἦν ἐπιδημία τυφοειδοῦς πυρετοῦ κατὰ τοῦτο μόνον διαφέρουσα τῶν ἐν Εὐρώπῃ παρατηρηθεισῶν τοιούτων, ὅτι ἦν πάνυ ἡπία, διότι μόλις 5 0)0 ἔδωκε θνησιμότητα· ὅτι ὁ καλούμενος ἡμεδαπὸς τύπος οὐδόλως ὑπάρχει, οἱ δὲ πολλάκις ὡς γαστρικοὶ ἢ καὶ ὑφείμοι πυρετοὶ διαγιγνώσκονται, ἅτε παρουσιάζοντες εἰς μῆκος τὸν πυρετὸν, μεγάλην ἐξάντλησιν κτλ. κτλ. μᾶλλον ὡς ἐλαφραὶ μορφαὶ τυφοειδοῦς πυρετοῦ πρέπει νὰ θεωρηθῶσιν· ὅτι ἡ τελευταία ἐπιδημία οὔτε ἐκ μετεωρο-

λογικῶν ἢ γνῖνων λόγων, ἐπῆλθεν, οὔτε ἐκ συσσωρεύσεως ἀνθρώπων πολλῶν, τῆς ἀκαθαρσίας τῆς πόλεως ἢ ἡθικῶν λόγων, ἀλλὰ διότι τὸ ὕδωρ τοῦ ἀδριανείου ὑδραγωγείου ἐμολύνθη ἐκ τυφικοῦ ἰοῦ τὸ μὲν ἐν Κεφαλαρίῳ, τὸ δὲ ἐκ τῶν παρὰ τοὺς Ἀσωμάτων ἀποπάτων τῶν στρατιωτῶν.

* *

Τοῦτον κατελθόντα διαδέχεται ὁ κ. **Χ. Ράλλης**, ὅστις καὶ οὗτος ἀναπτύσσει «τινὰ περὶ τυφοειδοῦς πυρετοῦ». Καὶ οὗτος ὑποστηρίζει τὴν γνώμην ὅτι ἡ τελευταία ἐπιδημία ἦν καθ' ὅλου τυφοειδοῦς πυρετοῦ ἐπιδημία· φρονεῖ δὲ ὅτι ἡ σύγχυσις τῶν γνώμων παρὰ τοῖς ἰατροῖς προῆλθε· α) ἐκ τῆς εἰσβολῆς τῆς νόσου πολλάκις ὑπὸ μορφὴν καθαροῦ ἐλαιογενοῦς πυρετοῦ ἐπερχομένης, β) ἐκ τοῦ διὰ τῆς χειρὸς ἀσημάντου φαινομένου πυρετοῦ ἰδίως παρὰ νευρικῆς γυναιξί· γ) ἐκ τῆς συχνῆς ἐλλείψεως τῆς ῥοδάνθης· δ) ἐκ τῆς ἀμελείας τῆς δημοσίου ὑγιεινῆς καὶ τοῦ μεγάλου θάλλους. Ταῦτα καὶ τινὰ ἄλλα παρέσυραν πολλοὺς ἢ νὰ ἀρνηθῶσι τὴν τυφώδη φύσιν τοῦ νοσήματος ἢ νὰ παραδεχθῶσι μέσθην τινὰ μορφήν τὸν ἡμεδαπὸν τύπον, νόσον οὐδόλως ὑπάρχουσαν. Διότι, ὅστις ἐνέκυψεν εἰς τὴν μελέτην τοῦ νοσήματος εὔρε πάντοτε τὴν κλασικὴν μορφήν τοῦ τυφοειδοῦς πυρετοῦ, μετὰ τῶν προδρόμων τῆς κανονικῆς θερμοκρασίας, καὶ πάντων τῶν συμπτωμάτων ὁμοῦ ἢ κατὰ μόνας παρουσιαζομένων. Ὡς πρὸς δὲ τὰ αἰτία φρονεῖ ὅτι πρώτη μὲν ἀφορμὴ ἦν ἡ μόλυνσις τοῦ ὕδατος τοῦ Κεφαλαρίου, ἀφορμὴ δὲ γενικεύσεως καὶ ἐπεκτάσεως ἀργότερα ἡ διάχυσις τῶν κονιοποιουμένων ἀποχωρημάτων, ἅτινα οἱ πάσχοντες καὶ περιερχόμενοι τὴν πόλιν ἐξέβαλλον εἰς πάντα τὰ ἐν τῇ πόλει οἰκόμενα.

* *

Ἐκ τῆς γνώμης τοῦ κ. Ράλλη περὶ τῶν προδρόμων, λαμβάνων ἀφορμὴν ὁ ὑφηγητὴς κ. **Ν. Μανικᾶς**, λαμβάνει τὸν λόγον καὶ ἀναπτύσσει διὰ βραχέων, ἀλλὰ πειστικῶς πᾶν ὅσα ἡδυνήθη νὰ μάθῃ ἐκ 40 ἀκριβῶς μελετηθέντων περιστατικῶν. Καὶ πρῶτον παρατηρεῖ ὅτι καθ' ὅλου διαφωνεῖ τῷ προαληθάντι, διότι αὐτὸς εἰς πάσας τὰς περιπτώσεις, ἃς ἐξ ἀρχῆς ἠκολούθησεν, οὐδέποτε εἶδε πρόδρομον· ἡ δὲ νόσος εἰσέβαλε πάντοτε διὰ πυρετοῦ εἴτε μικροῦ καὶ βραδέως ὑψουμένου, εἴτε ἰσχυροῦ μετὰ ρίγους κραταιοῦ· ρίγους, τὸ ὅποιον ἐλλείπον ἐν ἀρχῇ, ἄλλοτε βραδύτερον παρουσιάσθη καὶ τότε δὲ ἐξηκολούθησε τακτικῶς ἐπανερχόμενον κατὰ διαστήματα. Μετὰ ταῦτα συμφωνεῖ καὶ οὗτος πρὸς πάντας τοὺς προαληθάντας καὶ σημεραίνει ὅτι πᾶσαι αἱ περιπτώσεις τοῦ τυφοειδοῦς πυρετοῦ, ἃς εἶδε κατὰ τὴν ἐπιδημίαν κατ' οὐδὲν ἀπολύτως διέφερον κλινικῶς τῶν περιστάσεων, ἃς ἐν παλαιότερᾳ ἐποχῇ παρετήρησεν ἐν Ἀθήναις, καὶ ἃς πολλοὶ συνάδελφοι τότε, ὀλιγώτεροι δὲ νῦν θεωροῦσι φύσεως ἐλαιογενοῦς. Τρίτον δὲ παρατηρεῖ ὅτι καὶ βραχυτάτης διαρκείας τυφοειδεῖς πυρετοὶ δύνανται νὰ ὑπάρχωσι κακοηθέστατοι μάλιστα πολλάκις, ὥστε ὁ χρόνος τῆς διαρκείας δὲν πρέπει νὰ λαμβάνηται ὡς διαγνωστικὸν σημεῖον.

* *

Ὁ κατόπιν ἀνελθὼν τὸ βῆμα καθηγητῆς κ. **Ζωχιᾶς**, ὁμιλήσας βραχεῖα ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ ζητήματος, ἔχει γνώμην διάφορον τῶν προαληθάντων. Ἀπὸ εἰκοσάδος ἐτῶν μετερχόμενος ἐν Ἀθήναις τὸν ἱατρὸν, σπανίως πᾶν ἔτυχε

νὰ ἴδῃ τὸν κλασικὸν τυφοειδῆ πυρετὸν, τὸν ἐν τοῖς Νοσοκομείοις τῆς Εὐρώπης ἀπαντῶντα, ἐξ οὗ συμπεραίνει, ὅτι τὸ νόσημα δὲν εἶναι οὔτε ἥτο τόσῳ συχνόν, ὥσθ τινὲς θέλουσι νὰ παραστήσωσιν αὐτό· διότι ἄλλως δὲν δύναται νὰ ἐξηγήσῃ τίνος ἕνεκεν αὐτὸς δὲν εἶδεν ἂν μὴ σπανιώτατα αὐτό. Αἰφνης ὁμως τὸ νόσημα τοῦτο, τὸ τόσῳ σπάνιον, ἐν βραχυτάτῳ χρόνῳ εἰς μέγα ἐπεξετάθη ἐν τῇ πόλει, καὶ τόσον ὥστε αὐτῷ ἔτυχον 20 περιστατικὰ νὰ ἴδῃ κατὰ τὸ θέρος. Δὲν δύναται ἄρα νὰ ἀρνηθῇ ἐπιδημίαν τυφοειδοῦς πυρετοῦ. Ἀλλ' ἐνῶ τοιαύτη ἐπιδημία βεβαίως ἐμάστιζε τὴν πόλιν, μετὰ ταύτης καὶ οἱ ὑφέσμιμοι πυρετοὶ ἦσαν πολλοί. Διότι πάντα τὰ περιστατικά, ἅτινα ἐσημειώθησαν παρὰ τῶν ἱατρῶν ὡς τυφοειδεῖς πυρετοὶ, δὲν ἦσαν βεβαίως τοιοῦτοι μὴ παρουσιάζοντες ἕνα τῶν γνωστῶν τύπων τοῦ νοσήματος· ἂν δὲ ὡς τοιαῦτα ἐξελαμβάνοντο, τοῦτο προῆλθε, διότι, ὡς ἐκ τοῦ πολυασχύλου, οἱ ἱατροὶ δὲν ἠδύναντο τὴν ἐαυτῶν προσοχὴν μετ' ἐπιμονῆς νὰ ἐπιστήσωσιν εἰς τὴν ἐξέτασιν ἐκάστου ἀσθενοῦς.

* *

Ὁ μετὰ τοῦτον λαβὼν τὸν λόγον στρατιωτικὸς ἱατρὸς κ. **Α. Μηλιώτης**, διὰ βραχυτάτων ὑποστηρίζει καὶ οὗτος ὅτι πρὸ τοῦ παρελθόντος ἔτους ὁ τυφοειδῆς πυρετὸς ἦν σπάνιος ἐν Ἀθήναις· ὅτι ὁμως τὰ ἐν τῇ τελευταίᾳ ἐπιδημίᾳ περιστατικά, ὧν ἑκατοντάδα εἶδεν ἐν τε τῷ νοσοκομείῳ, τὸ ὅποιον διηύθυνε, καὶ ἐν τῇ ἰδίᾳ πελατείᾳ, πάντα ἦσαν τυφοειδοῦς πυρετοῦ διάφοροι μορφαί. Ὅσῳ δ' ἀφορᾷ εἰς τὴν θεραπείαν, συμφωνεῖ πληρέστατα μετὰ τοῦ κ. Χατζημηχάλη, ἅτε ἰδὼν ἄριστα ἀποτελέσματα ἐκ τῶν ψυχρῶν καὶ τῆς καλῆς χρήσεως τῆς κινίνης.

* *

Ἀντὶ τῆς μικρᾶς συζητήσεως προσθέτομεν ἐνταῦθα καὶ τὰ κατὰ τὴν ἐπομένην συνεδρίασιν ὑπὸ τοῦ στρατιωτικοῦ ἱατροῦ κ. **Παπαζήση** «περὶ τυφοειδοῦς πυρετοῦ», ὅπως κλεισώμεν τὸ κεφάλαιον τοῦτο. Ὁ κ. Παπαζήσης ἐν διατριβῇ μάλᾳ καλλιπεῖ ἀνέφερεν ὅσα ὁ μέγας ἀριθμὸς τῶν υπερδιακοσίων περιπτώσεων τοῦ τυφοειδοῦς πυρετοῦ, ἃς ἐν τε τῷ ὑπ' αὐτοῦ διευθυνόμενῳ νοσοκομείῳ καὶ ἐν τῇ ἰδίᾳ πελατείᾳ εἶδεν, ἐδίδασκεν αὐτόν. Φρονεῖ ὅτι ἡ ἐπιδημία οὐχὶ ἀποτόμως κατὰ τὸν Ἰούνιον, ἀλλὰ κατὰ μικρόν, ἀπὸ τοῦ Μαΐου ἀρξαμένη, ἐπεξετάθη. Πρὸ αὐτῆς οἱ γαστρικοὶ καὶ ὑφέσμιμοι πυρετοὶ, οἱ ἐλῶδους βεβαίως φύσεως, ἦσαν πολλοὶ καὶ βεβαίως ἐπέμειναν καὶ κατὰ τὴν ἐπιδημίαν ἐπενδυθέντες μορφήν τυφοειδοῦς πυρετοῦ καὶ λαβόντες κακοηθεστέραν ὄψιν· ὥστε δὲν νομίζει ὅτι πάντα τὰ παρατηρηθέντα περιστατικά ἦσαν τυφοειδοῦς πυρετοῦ διάφοροι μορφαί. Ὡς αἷτια τῆς ἐπιδημίας δὲν πιστεύει, ὅτι ἦν τὸ μολυνθὲν ὕδωρ τῆς πόλεως, διότι τοῦτο δὲν ἠδύνато νὰ περιέχῃ τυφικὸν ἰὸν φυσικῶς· ἂν δὲ ἐν αὐτῷ ἐχύθη τοιοῦτος, τοῦτο σημαίνει ὅτι ὁ ἰὸς οὗτος ὑπῆρχεν ἤδη ἀνὰ τὸν ἄερα καὶ τὸ νόσημα ἤμαζεν, ἐξ οὗ ἦτο ἀνάγκη, ὅπως παραδεχθῶμεν τὴν ἐπιδημίαν, νὰ ἀνατρέξωμεν εἰς τὸ ὕδωρ. Φρονεῖ δὲ ὅτι ἡ συσσωρεύσις πολλῶν ἀνθρώπων ἐν τῇ πόλει, ἡ ἑλλειψὶς καθαριότητος ἀπ' αὐτῆς καὶ αἱ παρατηρηθεῖσαι ἀτμοσφαιρικαὶ μεταβολαὶ ἐπέφερον τὴν ἐπιδημίαν. Ὁμιλήσας εἰπὰς τινὰ περὶ ἐπιδημίας, δίδει αὐτῇ ὡς χαρακτηριστικὸν τὸ μὲν τὸν μέγαν ἀριθμὸν τῶν προσβληθέντων, τὸ δὲ τὸν μέγαν ἀριθμὸν τῶν σωθέντων. Τέλος ὡς πρὸς τὴν θεραπείαν, παρετήρησεν ὅτι εἰς

αὐτόν, ἐνῶ ἡ ἀντιφλογιστικὴ θεραπεία ἐφάνη πᾶν ὠφέλιμος, τὰ ψυχρὰ λουτρά σχεδὸν πάντοτε ἐβλάψαν.

* *

Τελευταῖος κατὰ τὴν συνεδρίασιν ταύτην ὠμίλησεν ὁ καθηγητὴς κ. **Ἀναγνωστάκης** «περὶ νέας τινὲς ἀγωγῆς πρὸς ἐγχείρησιν τοῦ ὑποχύματος». Παρατηρήσας ἐν ἀρχῇ ὅτι ὁ ἐνθουσιασμός ὁ ὑποδεχθεὶς τὴν εὐθυγράμμου λεγομένην ἐξαίρεσιν τοῦ ὑποχύματος ἐκπύπτει βαθμυδὸν, ἀναφέρει εἴτα 410 περιστατικά, ἃ ὁ ἴδιος ἐνεχείρισεν, ὧν τὰ μὲν 74 κατὰ τὴν ἀρχικὴν ἀγωγήν τοῦ Grafe, ἥτοι διὰ τομῆς καθαρῶς περιφερικῆς, 146 διὰ τ. περιφερικῆς μὲν, ἀλλὰ πλατυτέρας καὶ δὴ κρημνωδεστεράς, καὶ 190 διὰ τομῆς οὐχὶ περιφερικῆς, καὶ συγκρίνων ταῦτα συμπεραίνει ὅτι: κατὰ τὰς ἐγχειριστικὰς ταύτας ἀγωγὰς αἱ φοβεραὶ ἐκδόσεις, ὧν ἡ τέχνη ζητεῖ τὴν ἐκ παντὸς τρόπου ἀποφυγὴν, εἶναι α) ἡ πανοφθαλμίτις, β) ἡ πυώδης ἱρίτις, γ) ἡ παραμυή τοῦ ἐξαρθρωθέντος φακοῦ ἐν τῷ ὀφθαλμῷ· αἱ μὲν δύο πρῶται τούτων εἶναι ἀντιστρόφως ἀνάλογοι τῷ μεγέθει τοῦ τραύματος, διότι πολὺ συχνότερον ἐπὶ τῆς ἀρχικῆς ἀγωγῆς ἢ τῆς εὐθυγράμμου συμβαίνουσιν· ὁ δὲ τρίτος κίνδυνος προέρχεται ἐκ τῆς ἐκχύσεως τοῦ υἰαλώδους σώματος διὰ τὴν ὑπέρμετρον πίεσιν. Ζητῶν λοιπὸν νὰ διορθώσῃ τὰ κακὰ ταῦτα ὁ κ. Ἀναγνωστάκης ἐτροποποίησε τὴν ἀρχικὴν ἀγωγήν, καὶ ἀφοῦ διὰ μεγάλης πλατείας τομῆς ἀποφύγῃ τὰ πρῶτα, παύει τὴν πίεσιν τοῦ ὀφθαλμοῦ καὶ διὰ πλατυτέρου ἀγκίστρου ἐξαρθρῶσας τὸν φακὸν προσωθεὶ πρὸς τὰ ἔξω. Ἐνεργήσας δὲ μέχρι τοῦδε 52 ἐγχειρήσεις κατὰ τὴν ἀγωγήν ταύτην οὐδεμίαν ἀποτυχίαν εἶδεν, οὐδεμίαν ὀφθαλμίτιδα, οὐδεμίαν πυώδη ἱρίτιδα, ὁρώεις δὲ δύο καὶ κερατίτιδας δύο. Ἐξ οὗ συμπεραίνει, ὅσῳ τοῦλάχιστον ὁ μικρὸς ἀριθμὸς τῶν 52 ἐγχειρήσεων ἐπιτρέπει, ὅτι ἡ ἀγωγή αὕτη εἶναι πᾶσιν τῶν μέχρι τοῦδε προτιμωτέρα.

Μεθ' ὃ ἐλύθη ἡ συνεδρίασις περὶ ὥραν 6 $\frac{1}{2}$.

ΣΥΝΕΔΡΙΑΣΙΣ ΠΕΜΠΤΗ

Ἡ συνεδρίασις ἀρχεται τὴν 8 π.μ.

Πρῶτος κατὰ ταύτην λαβὼν τὸν λόγον ἦτο ὁ ὑφηγητὴς κ. **Μούνης**, ὅστις ἀνέφερεν δύο σπουδαιότατα καὶ περιεργότατα ἅμα περιστατικά, τὸ μὲν σπανιωτάτου ἐξαρθήματος τοῦ ἀστραγάλου, θεραπευθὲν οὐχὶ διὰ τῆς κατατάξεως, ἀλλὰ διὰ τῆς ἐξαίρεσεως τοῦ ὅσπου τούτου· τὸ δὲ «διαμπεροῦς τραύματος τοῦ θώρακος», ἰαθέντος ἐν βραχυτάτῳ διαστήματι ἄνευ τῆς παραμικρᾶς ἐπιπλοκῆς. Λυπούμεθα μὴ δυνάμενοι νὰ δώσωμεν λεπτομερεστέραν περιγραφὴν τῶν περιστατικῶν τούτων, ἅτινα μετὰ τοσαύτης ἐπιμελείας καὶ προσοχῆς ἐθεράπευσεν ὁ ἐπιδείξις χειρουργός.

* *

Μετὰ τοῦτον ὁ κ. **Κατερινόπουλος** ὠμίλησε «περὶ ἐξαρθήματος τῆς χειρὸς πρὸς τὰ ὀπίσω» εἰς παῖδα 12 ἐτῶν, παρουσιάσας καὶ δύο τῆς περιστάσεως ταύτης ἐκμαγεῖα, τὸ μὲν πρὸ τῆς θεραπείας, τὸ δὲ μετὰ ταύτην. Τὰ ἐξαρθήματα ταῦτα τῆς χειρὸς εἶναι τόσῳ σπάνια, ὥστε πολλοὶ τῶν χειρουργῶν ἐν οἷς ὁ Dupuytren καὶ Maligne ἤρουντο, μέχρις οὗ ὁ Marjolin ἐπιδείξας παρασκευά-

σματα ἐπεισε τοὺς χειρουργοὺς ὅτι ταῦτα ὑπάρχουσιν ἄνευ κατάγματος τῆς κερκίδος. Ἐκτοτε σπάνιαί τινες περιπτώσεις ἐδημοσιεύθησαν. β) «Περὶ λιθοτριψίας ἐνεργηθείσης εἰς ἓνα χρόνον κατὰ τὴν μέθοδον τοῦ Bigelow», καὶ ἐπιδεικνύει τὸν τριβέντα λίθον, δι' ὃν ἐπὶ ὥραν ὀλόκληρον ἠργάσθη ἐν τῇ κύστει, ἄνευ τῆς παραμικρᾶς ἀντιδράσεως καὶ μετ' ἀρίστου ἀποτελέσματος· γ) «Περὶ λίθου ἐνσφηνωθέντος ἐν τῇ σκάφοειδὲ κοιλότητι τῆς οὐρήθρας μεγέθους λευκοκαρύου, ὃν ἐξήρесе διὰ μικρᾶς τομῆς.

Ἐπὶ τούτου ὁ κ. **Παπαλεξόπουλος** ἐκ Σύρου ἀναφέρει παρόμοιον περιστατικὸν λίθου ἐνσφηνωθέντος σχεδὸν κατὰ τὸ αὐτὸ μέρος, ὃν ἐξήγαγε διὰ παρομοίου τρόπου.

* *

Μεθ' ὃ ὁ καθηγητὴς κ. **Ζωχιός** ἀνελθὼν τὸ βῆμα ὡμίλει διὰ τῆς χαρακτηριστικῶς αὐτὸν σαφηνείας «Περὶ γαγγραινῆς» συμβάλλων διὰ τεσσάρων παρατηρήσεων εἰς τὴν ἱστορίαν περιεργότατου εἵδους αὐτῆς. Παρὰ τὰ γνωστότερα εἶδη τῆς γαγγραινῆς ὑπάρχει καὶ εἶδος τι ἐλάχιστον περιγραφὴν καὶ παρατηρούμενον παρ' ἀνθρώποις εὐ πάνυ ἔχουσιν, ἄνευ οὐδεμιᾶς γνωστῆς ἀφορμῆς, ἄνευ οὐδενὸς προδρόμου, μὴ δυνάμενον δὲ νὰ ἐξηγηθῇ διὰ τῶν συνήθων ἐξηγήσεων. Ἀνθρώποι εὐ πάνυ ἔχοντες, αἰσθάνονται αἰφνης νυγμὸν κατὰ μέρος τι τοῦ σώματος, ὥσπερ ἐβλήθησαν ὑπὸ λίθου, τὸ ὅποιον παρακολουθεῖ αἰσθημα οἶον παράγει ὁ καυτηριασμός, μεθ' ὃ τὸ μέρος ἐκεῖνο γίνε-ται ὑπέρυθρον καὶ ἐρυθρόν· βραχὺ μετὰ τοῦτο, 6—7 ὥρ., εἰς χῶρον μάλα περιωρισμένον καὶ ἔκτακτον—μέτωπον, κνήμην—σχηματίζεται πομφόλυξ γαγγραινῆς καὶ μετὰ 24 ὥρας τὸ δέρμα εἶναι ἐντελῶς νεκρὸν εἰς μικρὰν διάμετρον, καὶ ὅμοιον πρὸς τὴν ἐσχάραν, ἣν παράγωμεν διὰ τοῦ καυστικοῦ καλίου. Περίπου μῆνα μετὰ ταῦτα τὸ γαγγραινωθὲν μέρος καθαρίζεται καὶ ἀντὶ τῆς ἐσχάρας ὑπάρχει οὐλή. Δις παρὰ γυναίξιν καὶ δις παρ' ἀνδράσιν εἶδε τὸ νόσημα τοῦτο· ἐπὶ ἐνὸς δὲ τῶν ἀνδρῶν τετράκις τὸ αὐτὸ πάθος εἰς διάφορα μέρη τοῦ σώματος ἀναφανέν. Μὴ δυνάμενος ἀκριβῆ νὰ δώσῃ ἐξήγησιν τοῦ πράγματος ἐκ τῶν ὀλίγων, ἃ παρατήρησε περιστατικῶν, φρονεῖ—λαμβάνων ὑπ' ὅψει ὅσα κατὰ τὴν περυσινήν τοῦ ζωστήρος ἐρπητος ἐπιδημίαν εἶδεν—ὅτι τὸ εἶδος τοῦτο τῆς γαγγραινῆς ὀφείλεται εἰς θρεπτικὴν ἀλλοίωσιν τοῦ νευρικοῦ συστήματος, ὅπως τοπικὴν καὶ περιωρισμένην.

Ἐπὶ τούτου ὁ ἐκ Σμύρνης κ. **Λάτρης** παρατήρησεν, ὅτι τὴν ὥραν αὐτὴν ὑπάρχει ἐν τῇ ἑαυτοῦ κλινικῇ ἐν τῷ Νοσοκομείῳ Σμύρνης, ἄνθρωπος ἐν ἀναρρώσει ἐκ τοῦ πάθους τούτου, ὅπερ καὶ ἄλλοτε εἶδε καὶ ἀπέδωκεν εἰς ἀθειρωματώδη ἐκφύτισιν τῶν ἀγγείων καὶ τοι ὁ πάσχων ἦν νέος, ἐθεράπευσε δὲ διὰ τοῦ ἰωδοφορμίου, οὗ καὶ θερμῶς συνιστᾷ τὴν χρῆσιν. Ὁ δὲ ἐκ Κωνσταντινουπόλεως κ. **Ζαμπανός** ἀναφέρει ὅτι τὴν ἐναίσιμον αὐτοῦ διατριβὴν ἐπὶ τοῦ ἀντικειμένου τούτου τῷ 1857 ἔγραψεν, συλλέξας ἀρκετὰ περιστατικά.

* *

Μετὰ ταῦτα ὁ κ. **Κούδελος**, ἀνέφερε, διὰ μακρῶν περιγραφῶν «περίπτωσιν χειλοπλαστικῆς» πρὸ 14 ἐτῶν ὑπ' αὐτοῦ ἐνεργηθείσης εἰς ἄνθρωπον θηριωδῶς μεταμορφωθέντα. Ἡ κατῆστασις τοῦ προσώπου τοῦ πάσχοντος ἦν ἐλεεινὴ· δὲν ἔδύνατο νὰ φάγῃ, δυσκόλως ὠμίλει, ὁ σίελος

ἔρρεον ἐκ τοῦ χάους, ὅπου ὑπῆρχεν ἄλλοτε τὸ στόμα. Καί μεθ' ὅλα ταῦτα πρὸ 30 ἐτῶν ὁ ἄνθρωπος ἡσυχῶς ἔφερε τὴν κατάστασιν ταύτην· ἐπίσθη δὲ νὰ καλλωπίσῃ τὴν μορφήν του, καθ' ἣν ὦραν ἀπεφάσισε νὰ ἀποκατασταθῇ καὶ αὐτὸς νυμφευόμενος. Ὁ κ. Κούβελος μετὰ μακροὺς ἀγῶνας, κατῴρωσεν ἀφαιρῶν καὶ μεταθέτων ἐκ τῶν ἐν τῷ προσώπῳ σαρκῶν, νὰ διορθώσῃ τὸ φοβερὸν καὶ νὰ καταστήσῃ τὸν ἄνθρωπον προσιτόν. Ἡ ἐγχείρησις ὅθεν ἐπέτυχεν, ὅσον εἶναι δυνατὸν νὰ εἴπῃ τις ἄριστ. Ἐκ δὲ ταύτης καὶ τοῦτο ἀπεδείχθη τὸ σπουδαιότατον, ὅτι ἡ ἀγκυλωθεῖσα σιαγὼν καὶ ἐπὶ 30 ἐτὴ μὴ ἐργαζομένη ἐπανεῦρε τὰς κινήσεις αὐτῆς.

* *

Ἐκ τῆς τερατωδῶς παραμειορρωμένης μορφῆς τοῦ ἀνωτέρω ἀρρώστου λαμβάνων ἀφορμὴν ὁ κ. Ἀναγνωστάκης, διηγείται ἐγχειρήσιν, ἣν αὐτὸς ἐνήργησε πρὸς κατασκευὴν ὁλοκλήρου τοῦ ἀνωτέρω βλεφάρου, εἰς κόρην, ἥς ἀνθισταμένης εἰς τὰς βαναύσους ὁρμὰς αὐτοῦ, ὁ ἐραστὴς κατέφαγε τὸ βλέφαρον.

* *

Μεθ' ὃ ὁ ὀφνηγὴς κ. **Ι. Βάμβας** πραγματεύεται «περὶ τῆς καταστάσεως ἐν ἣ διατελεῖ ἡ δημοσία ὑγιεινὴ ἐν Ἑλλάδι». Ἡ δημοσία ὑγιεινὴ εὐρίσκεται ἐν κακῇ καταστάσει παρ' ἡμῖν. Τοῦτο πρέπει ν' ἀποδοθῇ οὐχὶ εἰς τὴν ἑλλειψὶν νόμων, ἀλλ' εἰς τὴν μὴ τήρησιν τῶν ὑπαρχόντων· διότι ἄλλοτε, ὅτε οἱ ἀτελεῖς περὶ τὴν δημοσίαν ὑγιεινὴν νόμοι καὶ κανονισμοὶ ἐτηροῦντο, αὕτη εἶχε κάλλιστα. Δὲν τηροῦνται δὲ οἱ ὑπάρχοντες νόμοι τὸ μὲν ὡς ἐκ τῆς μικρᾶς σημασίας, ἣν αἱ ἀρχαὶ ἀποδίδουσιν εἰς τὴν ἐπιστήμην, τὸ δὲ διότι, καὶ ἐν τῇ δημοσίᾳ ὑγιεινῇ ἐπεμβαίνει ἡ πολιτικὴ τῆς σήμερον. Ἐκ δὲ τούτου συμβαίνει τὸ ἐξῆς: εἰς τὴν διεύθυνσιν τοῦ τμήματος τῆς ὑγείας διορίζονται οὐχὶ ἐπιστήμονες, ἀλλ' οἱ πρῶτοι τυχόντες, οἷνινες οὐδόλως ἐννοοῦντες ποῖαι αἱ ἀπαιτήσεις τῆς δημοσίας ὑγιεινῆς, περιφρονοῦσι τὴν ἐπιστήμην καὶ ἐφαρμόζουσιν εἰς ἐκείνην, ὅτι συμφέρει τῇ πολιτικῇ καὶ ὅπως αὐτοὶ κρίνουσι. Μετὰ μακρὰν τῶν ζητημάτων τούτων ἀνάπτυξιν καὶ πειστικώτατα παραδείγματα ὁ κ. Βάμβας καταλήγει παρακαλῶν τὸ Συνέδριον, ὅπως ἐκφράσῃ εὐχὰς πρὸς τὴν Βουλὴν καὶ τὴν Κυβέρνησιν καὶ τὸν δῆμον Ἀθηναίων, ἵνα τὸ ταχύτερον ἐπέλθῃ διόρθωσις τῆς κακῆς καταστάσεως τῆς δημοσίας ὑγιεινῆς.

* *

Ἐπὶ τοῦ ζητήματος τούτου, τοῦ τόσῳ σπουδαίου, ὁ κ. Ἀλμπανάκης φρονεῖ ὅτι οὐ μόνον εὐχή, ἀλλ' ἀναφορά πρέπει νὰ ἀποσταλῇ ἀμέσως σήμερον ὑπογεγραμμένη ὑπὸ πάντων τῶν μελῶν.

* *

Μετὰ μακρὰν ἐπὶ τοῦ θέματος τούτου συζήτησιν λαβὼν τὴν ἀδειαν παρὰ τοῦ Συνεδρίου, ἀνέρχεται τὸ βῆμα ὁ καθηγητὴς κ. **Χρηστομάνος**. Οὗτος διὰ χαρίεσσας προσλαλιᾶς χαιρετίσας τὸ Συνέδριον τῶν ἱατρῶν, εὐχαριστεῖ αὐτὸ, διότι ἐδέχθη καὶ αὐτὸν μὴ Ἀσκληπιάδην καὶ εὐχεται ὅπως, εἰς τὰ μέλλοντα νὰ συνέλθωσι Συνέδρια, ἐπιφυλαχθῇ θέσις τις καὶ διὰ τοὺς φυσιοδίφας, ἵνα διὰ τοῦ τρόπου τούτου συντελέσωσι πρὸς προαγωγὴν τῶν φυ-

σικῶν ἐπιστημῶν. Μεθ' ὃ εἰσέρχεται εἰς τὸ θέμα, τὸ ὁποῖον ἤγαγεν αὐτὸν ἐπὶ τὸ βῆμα, τούτεστι περὶ νέας τινὸς σκευασίας ἀπολυμαντικοῦ μέσου. Εἰπὼν τινα περὶ τῆς λέξεως ἀπολύμανσις, ἣν ἐκ τοῦ Ὁμήρου ἔλαβεν ὁ καθηγητὴς κ. Μαγγίνας, ἀσχολεῖται διὰ βραχέων περὶ τὰ μέσα ταῦτα, καὶ διαιρέσας εἰς δύο εἰς ἀντιμιασματικὰ καὶ ἀντιζυμωτικὰ ἢ ἀντισηπτικὰ, ὧν τὰ μὲν δρῶσι καταστρέφοντα τὰ μιάσματα διὰ τῆς ἀφαιρέσεως τοῦ ὀξυγόνου αὐτῶν, τὰ δὲ δευτέρω ὡς δηλητήρια, ἀποδεικνύει πόσον μικρὰ εἶναι τῶν πρώτων ἢ δράσεις καὶ πόσον ἰσχυρὰ ἡ τῶν δευτέρων, ὅταν πρόκηται νὰ ἀπολυμάνωμεν μέρη κεκλεισμένα καὶ κατοικούμενα. Μετὰ τὴν μικρὰν ταύτην ἀνάπτυξιν καταθέτει ἰδίαν τινὰ σκευασίαν τὸ θυμέλαϊον, τὸ ὁποῖον ὁ ἴδιος κατεσκεύασεν ἐκ τοῦ παρ' ἡμῖν τοσοῦτον κοινοῦ θύμου. Ἡ σκευασία αὕτη ἔχουσα τὴν αὐτὴν πρὸς τὸ φανικὸν ὀξύ συστάσιν καὶ δυναμένη ἄριστα αὐτὸ νὰ ἀντικαταστήσῃ, ἔχει δι' ἡμᾶς τοῦτο τὸ σπουδαῖον, ὅτι εὐκόλως δύναται νὰ κατασκευασθῇ, διότι ὁ θυμός ἀπαντᾷ ἀνὰ πᾶν βῆμα ἐν Ἑλλάδι. Τέλος συνιστᾷ τοῖς ἱατροῖς, ὅπως δοκιμάσωσιν ἐν τῇ πράξει τὸ νέον τοῦτο παρασκεύασμα.

* *

Μετὰ τοῦτον, ἀφοῦ διὰ βραχέων ὁ καθηγητὴς κ. Μαγγίνας ἐξήγησε πῶς καὶ διατί εὖρε τὴν λέξιν ἀπολύμανσις ὡς καταλληλοτάτην πρὸς μεταφράσιν τῆς λέξεως disinfection, ὁ κ. **Γριάντης** ἀνέρχεται τὸ βῆμα. Οὗτος διὰ καθαροῦ λόγου ἀναφέρει ὅσα ἐδίδαξεν αὐτὸν εἰκοσαέτις πείρα, καθ' ἣν ἐξήσκησε τὸ ἐπάγγελμα τοῦ ἱατροῦ, ἰδίως ἐν Λεβαδείᾳ. Ἐν τῇ πόλει καὶ τῇ ἐπαρχίᾳ ταύτῃ, διὰ τὴν γειτνίασιν τῆς Κωπαίδος, ὁ κόσμος φοβερὰ ὑπὸ πυρετῶν μαστιζέται. Εὐχαρίστως ὁμῶς παρατηρεῖ ὅτι ἀπὸ τινων ἐτῶν τὸ μὲν διὰ τὴν εἰς τὰ κρεῖττω μεταβολὴν τῆς διαίτης καὶ τῆς χρήσεως τοῦ οἴνου, τὸ δὲ διὰ τῆς παύσεως τῆς ὀρυζοσπορίας, μετριάζονται πῶς οὗτοι, ἰδίως αἱ κακοηθέστεραι αὐτῶν μορφαί. Λεπτολογήσας μικρὸν ἐπὶ τῶν διαφόρων μορφῶν τῶν ἐλώδων πυρετῶν, ἀνέφερε μορφὰς τινὰς κακοήθεις, τὸν καυματικὸν, τὸν ἀποπληκτικὸν, τὸν ἐπιληπτικὸν καὶ τὸν χολερικὸν, καὶ ἐβεβαίωσε τὸ καὶ παρ' ἄλλων παρατηρηθὲν, ὅτι οὐδέποτε αἱ κακοήθεις μορφαὶ φαίνονται εἰς ἀνθρώπους μὴ παθόντας ἄλλοτε κοινούς διαλείποντας. Ὡμίλησε μετὰ τοῦτο περὶ τῆς κατὰ τὸ τέλος τοῦ 1868 καὶ ἀρχὰς τοῦ 1869 τὸ πρῶτον ἐν Ἑλλάδι ἀναφανείσης ἐγκεφαλονωτιαίας μηνιγγίτιδος, ἣν ἐν Λεβαδείᾳ ἐκ τῶν πρώτων εἶδε, καὶ καθ' ἣς μᾶλλον ἐπιτυχῶς ἀντέταξε τὴν μεμετρημένην ἀντιφλογιστικὴν θεραπείαν. Τέλος ἐπέστησε τὴν προσοχὴν ἐπὶ τοῦ σπανίου τῆς φθίσεως ἐν Λεβαδείᾳ, καὶ ἀπέδωκε τοῦτο εἰς τὴν δρᾶσιν τοῦ ἐλώδους μιάσματος.

* *

Ἐπὶ τῶν περιέργων μορφῶν κακοήθων πυρετῶν λαβόντες τὸν λόγον ἀνεκοίνωσαν περιστατικὰ ὁ στρατιωτικὸς ἱατρὸς κ. **Κωστάκης**, ὁ κ. **Γιοθάνωφ** ἐξηγήσας ἐπιληπτοειδῆ πυρετὸν διὰ τῆς ἀμέσου δράσεως τοῦ μιάσματος ἐπὶ τοῦ συστήματος, ὁ κ. **Α. Παπαζωάννου** καὶ ὁ κ. **Ζέφος**.